

*Валентина Ксенчук,  
викладач вищої категорії,  
Хотинський коледж ПДАТУ,  
м. Хотин*

## **АНГЛІЙСЬКІ ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ**

*Освіта людей повинна починатися  
з приказок, а закінчуватися думками.*

*Сенека*

Останнім часом життя висуває перед нами потребу у спілкуванні та співпраці з різними країнами. В особистих, культурних, професійних та економічних контактах беруть участь люди з різними мовами та культурними традиціями.

Сьогодні важливо підготувати студентів до спілкування в реальних життєвих ситуаціях. Одним з ефективних засобів оптимізації процесу навчання є використання англійських прислів'їв та приказок. Цей аспект роботи виявляється благодатним ґрунтом для підвищення інтересу студентів до оволодіння іноземною мовою. Відомо, що ще в десятому сторіччі прислів'я використовувалися в Англії як один із засобів навчання латині.

Робота з прислів'ями і приказками є важливим компонентом у вивченні англійської мови, оскільки сприяє входженню в середовище іншомовного спілкування, збагачує словниковий запас, допомагає засвоїти лексичні, граматичні та фонетичні особливості, розвиває інтелект і ерудицію.

Англійська мова має тисячолітню історію. За цей час в ній накопичилась велика кількість висловів, котрі люди вважають вдалимими, влучними і гарними. Наприклад: **everything is good in its season** - *на все свій час*; **an apple a day keeps the doctor away** - *одне яблуко в день тримає вас від лікаря подалі*; **better late than never** - *краще пізно, ніж ніколи*; **the family that prays together stays together** - *сім'я, що разом молиться, разом залишається*.

Доцільно відзначити, що прислів'я та приказки мають народне походження, а їх першоджерело – це колективний розум народу. Прикладом цього може слугувати таке англійське прислів'я **bite off more than one can chew** – *взяти в рот більше, ніж можеш проковтнути*.

Значна кількість англійських прислів'їв та приказок взята з Біблії. Тому багато висловлювань зі Священного Писання стали частиною свідомості людства. Наприклад: **Indeed, sons are a heritage from the Lord, children a reward from Him. (The Bible, Psalm 127:3 NIV)** - *Твоя жінка в кутах твого дому як та виноградина плідна, твої діти навколо твого стола немов саджанці ті оливкові; you cannot serve God and mammon – не можна служити Богові і мамоні; a soft answer turns away wrath - лагідна відповідь гнів відвертає, а слово вразливе гнів підіймає*. Існують, проте, і вислови, що взято із Біблії, але в них дещо змінені деякі слова: **spare the rod and spoil the child** – *пошкодуєш різку, зіпсуєш дитину; you cannot make bricks without straw* – *затівати безнадійну справу*.

Вживання приказок і прислів'їв досягло розквіту за часів Шекспіра, який був творцем влучних висловів. «Цитати Шекспіра стали і залишаються надзвичайно чисельними – вони зробили значний вклад у лексику англійської мови». Наприклад: **eat somebody out of house and home** – *розорити людину, живучи за її рахунок; he jest at scars that never felt a wound* – *над шрамами сміється той, хто болю рани ще не знає; cowards die many times before their deaths* – *боягузи вмирають декілька разів; all that glitters is not gold* – *не все то золото, що блищить; all's well that ends well* – *кінець вінчає діло*.

Прислів'я та приказки займають значне місце у словниковому складі англійської мови. Вони мають багато спільного між собою – будуються на загальнонародній лексиці, є продуктом в основному народної творчості і широко вживаються в розмовній і літературній мові. Але між ними є певна різниця - прислів'я завжди мають закінчений вигляд. Як правило, вони містять в собі повчання, пораду, застереження проти чогось, схвалення чогось тощо. За визначенням В. Даля прислів'я – це коротка притча, в якій висловлено

судження, присуд, повчання. Наприклад: **an hour in the morning is worth two in the evening** – *ранок вечора мудріший*; **don't count your chickens before they are hatched** – *курчат восени лічать*; **velvet paws hide sharp claws** – *слова ласкаві, та думки лукаві*. Прислів'я складаються з двох частин. Перша частина вказує на якесь явище, а зміст другої – це протиставлення першої частини або висновки. Наприклад, **you can take the horse to the water, but you can't make him drink** - *ви можете привести коня до води, але ви не можете примусити його пити*.

Приказки не мають такого повчального характеру. Вони скоріш є влучними переносними порівняннями, фігуральними зворотами. Приказка, за Далем, - це простий вислів без притчі, без судження, без висновку. Наприклад: **sink or swim** – *або здобути, або дома не бути*; **it would make a cat laugh** – *курям на сміх*; **when the devil is blind** – *коли рак у морі свисне*; **після дощук в четвер**; **as pale as a ghost** – *блідий, як полотно*.

Приказка часто буває частиною прислів'я. Наприклад, приказка **to look a gift horse in the mouth** – *дивитися в зуби дарованому коневі*; *критикувати подарунок* є частиною прислів'я **you must not look a gift horse in the mouth** – *дарованому коневі в зуби не дивляться*; **to run after two hares** – *гнатися за двома зайцями* є частиною прислів'я **if you run after two hares you will catch neither** – *за двома зайцями поженешся, жодного не зловиш*.

Англійські прислів'я і приказки дуже різноманітні за своїм змістом і охоплюють всі сторони життя свого народу. Вони є відображенням народної мудрості і людського досвіду.

Інколи прислів'я та приказки створюють і окремі громадські діячі або письменники. Їх вислови швидко стають так званими «крилатими виразами». Широко відомі такі образні вирази, як Юлія Цезаря: **the wish is father to the thought** – *ми віримо в те, у що хочемо вірити*; **he gives twice who gives quickly**; Езопа: **one swallow doesn't make a summer** - *одна ластівка не робить весни*; Сенеки: **while we teach, we learn** - *навчаючи, вчимося*.

Частина англійських прислів'їв і приказок була запозичена з інших мов, тому вони можуть бути дуже подібними або й цілком однаковими у різних народів. Наприклад, українське *не варта гра свічок*, російське *игра не стоит свеч* і англійське **the game is not worth the candles** кінець-кінцем походять з відповідного французького виразу **le jeu ne vaut pas la chandelle** з тим же значенням.

Іноді спостерігається, що серед людей різних професій, у різний час, прислів'я і приказки можуть передавати однакову думку різними словами і будуватися на різних мовних зворотах. Уявімо собі, що якась група людей займалася скотарством. З досвіду вони переконались, що, коли в отарі з'являлась одна хвора вівця, то захворювала і вся отара. Вони узагальнили ці спостереження і створили прислів'я **one scabbed sheep will mar a whole flock** – *через одну погану вівцю отара пропадає* і почали застосовувати його і до людей.

Інші займалися садівництвом. Їх досвід довів, що від одного яблука, яке зогнило, псуються і всі інші. Так виникло прислів'я **the rotten apple injures its neighbours** – *від одного гнилого яблука весь віз згниє*. А ще якась група садівників чи садоводів передала його трохи в іншій формі – **one rotten apple decays the bushel**. Згодом усі ці прислів'я ввійшли до словникового складу національної англійської мови, і з'явилося два варіанти одного прислів'я **one rotten apple decays the bushel** та **one rotten apple injures its neighbours** і синонімічне **one scabbed sheep will mar a whole flock**.

Отже, вивчення англійських прислів'їв і приказок сприяє кращому володінню предметом, викликає у студентів позитивні емоції, що істотно впливає на мотивацію використання англійської мови як засобу міжкультурної комунікації. Також, слід зазначити, що вони є додатковим джерелом знань, яке дозволяє студентам торкнутися культури іншої країни, переконуючи їх у тому, що різним народам притаманні однакові думки та прагнення.

### Список використаних джерел:

1. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник: в 2 т. Київ : т-во «Знання», 2005. 1056 с.
2. Даль В. И. Пословицы русского народа: сборник В.Даля: в 2 т. Москва : Русская книга, 1999. Т1. 734 с.
3. Дубровин М. И. Английские и русские пословицы и поговорки. Москва : Просвещение, 1993. 215 с.
4. Кузьмич Н. Е. Урок – КВК «Who Knows English Proverbs Best?». Іноземні мови. 2000. №1. С. 63-67.
5. Меркулова Т. К. Пословицы на уроках английского языка в старших классах. Язык и литература в школе (украинский вестник). 1995. №1. С. 31-37.